

PROTECȚIA SOCIALĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA: CADRU LEGAL ȘI ANALIZA STATISTICĂ

Irina MOVILĂ, conferențiar universitar, doctor habilitat,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți, Moldova

Abstract. *The article describes the main characteristics and principles of social protection in the Republic of Moldova, highlights the main social problems, including the problems of people with severe disabilities. The legal and organizational framework of social assistance was studied. Statistical data were analyzed regarding the dynamics of social assistance for the elderly and the unemployed and the dynamics of the number of pensioners from the Republic of Moldova in territorial profile. The average size of the established monthly pension of the pensioners in the records of the social insurance bodies of the population was analyzed. The main forms of oriented social assistance are presented.*

Keywords: *social protection, social workers, the elderly, people with disabilities, people with disabilities, social inclusion.*

Tendențele moderne de dezvoltare a societății, inegalitatea veniturilor din diferite segmente ale populației, șomajul, sărăcia și alte probleme de natură socială, economică și politică, orientează statul spre schimbarea principiilor protecției sociale a oamenilor. Astăzi, influența negativă la bunăstarea populației Republicii Moldova este exercitată de tarife mari pentru servicii comunale, prețuri ridicate pentru produsele alimentare esențiale și un nivel de salariu care nu se potrivește cu costul vieții [5, p. 230]. Familiile cu venituri mici nu sunt în stare să achite serviciile de educație și îngrijiri medicale costisitoare sau beneficii materiale, sociale și spirituale. Anume situația socio-economică nesatisfăcătoare a unei părți semnificative a familiilor care provoacă tensiuni sociale afectează, în mod negativ, toate procesele din societate și împiedică dezvoltarea cu succes a țării. Studiul vieții sociale în context teritorial este o sarcină importantă a statului și baza elaborării politicilor de dezvoltare regională a țării [6, p. 5].

Problemele sociale încurajează autoritățile să ia garanții sociale adecvate, care sunt definite ca un anumit set de bunuri și servicii importante, din punct de vedere social și, prin urmare, să asigure protecția socială a societății. Din acest punct de vedere, asistența socială

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Numărul secțiilor de asistență socială la domiciliu	98	74	110	94	99	68
Numărul lucrătorilor sociali	2477	2468	2442	2425	2143	2085
Numărul bătrânilor și persoanelor cu dizabilități deservite, mii	25,8	25,5	25,0	24,1	20,2	19,8
Revin numărul bătrânilor și persoanelor cu dizabilități deservite la 1 lucrător social	10	10	10	10	9	9

După cum se arată în tabelul 1, numărul lucrătorilor sociali și numărul persoanelor în vârstă deservite tind să scadă. Și, dacă în anii 2011-2014 pentru un asistent social, în medie, erau 10 persoane în vârstă și persoane cu dizabilități deservite, întrucât în 2015 și 2016, revine 9 persoane pe un asistent social.

Numărul beneficiarilor de asistență materială este, de asemenea, în scădere, din care, numărul total în 2016 a însumat 150,8 mii de persoane față de 2015 – 183,2 mii de persoane, în acel număr: pensionari – 98,1 mii de persoane sau 65,1% din numărul total de beneficiari de asistență materială, familii cu copii – 43,6 mii de persoane sau 28,9% persoane inapte în muncă – 1,6 mii de persoane sau 1,1% și alți beneficiari de asistență materială – 7,5 mii de persoane [1, p. 190].

Potrivit Biroului Național de Statistică a Moldovei, numărul persoanelor cu dizabilități în Moldova este de 184,8 mii de persoane, inclusiv 13,4 mii de copii cu vârsta cuprinsă între 0-17 ani. În ultimii 5 ani, în general, numărul acestora a crescut cu 2,7%, iar în cazul copiilor, a scăzut cu 11,3%. Persoanele cu dizabilități constituie 5,2% din populația totală, iar copiii cu dizabilități constituie aproape 2% din numărul total de copii din Moldova. În medie, la 10 mii de locuitori revin 520 de persoane cu dizabilități și 193 de copii la 10 mii de copii cu vârste cuprinse între 0-17 ani. Aproape fiecare a șaptea persoană cu dizabilități se încadrează în categoria persoanelor cu dizabilități severe [7].

Pentru a rezolva problemele persoanelor cu dizabilități severe, în 2012 Guvernul Moldovei a creat Serviciul social „Asistență personală”, care își propune să ofere asistență și îngrijire copiilor și adulților cu dizabilități severe pentru a promova independența și integrarea lor în societate [4, art. 5]. Obiectivele Serviciului sunt:

- 1) oferirea unor servicii de asistență și îngrijire flexibile, centrate pe persoană, care să îmbunătățească calitatea vieții și independența persoanelor cu dizabilități severe;
- 2) facilitarea accesului la educație și încadrare în câmpul muncii;

- d) creșterea gradului de ocupare a persoanelor cu dizabilități;
- e) creșterea calității vieții persoanelor cu dizabilități și a familiilor acestora;
- f) stimularea participării pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități;
- g) dezvoltarea serviciilor sociale adecvate nevoilor persoanelor cu dizabilități;
- h) crearea și asigurarea condițiilor adecvate de educație, instruire și pregătire profesională a persoanelor cu dizabilități;
- i) evitarea sau eliminarea oricăror forme de discriminare a persoanelor cu dizabilități [3, art. 3].

În sens general, protecția socială include două domenii principale de asigurări sociale și asistență socială pentru populație. Beneficiarii de plăți de asigurări sociale sunt, în principal, pensionari, numărul acestora conform BNS din 2016, în ansamblu în toată țara, a fost de 711,7 mii de persoane sau 20% din populația totală a țării. În același timp, numărul pensionarilor din întreaga țară, inclusiv în regiunile Moldovei, în dinamică, tinde să crească (tabelul 2).

Tabelul 2. *Dinamica indicatorilor numărului de pensionari din Republica Moldova în profil teritorial [8, p. 102]*

	Total pensionari, mii de persoane			Inclusiv pensionarii după vârstă, %			proportia pensionarilor care lucrează,%	pondera pensionarilor care primesc o pensie minimă,%	revin pensionarilor la 100 de persoane. Popu- lație în vârstă de muncă
	2014	2015	2016	2014	2015	2016			
Total țară	669,9	679,9	691,2	75,8	76,3	76,9	23,3	15,3	23
Mun. Chișinău	137,1	141,5	164,1	77,9	78,9	79,9	37,2	5,5	21
Regiunea Nord	213,8	213,8	214,3	76,2	76,4	76,8	19,2	13,1	27
Regiunea Centru	190,4	193,7	197,0	73,9	74,3	74,9	19,5	20,9	21
Regiunea Sud	96,4	97,8	99,8	78,3	79,1	79,7	19,1	23,4	23
Găgăuzia	31,9	32,8	33,6	66,9	67,6	68,3	22,1	15,9	22

După cum se arată în tabelul 2, numărul pensionarilor din punct de vedere teritorial, precum și din întreaga țară, tinde să crească. Astfel, în 2016, numărul pensionarilor din întreaga țară s-a ridicat la 691,2 mii de persoane și a crescut față de anul precedent cu 11,3

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mărimea medie a pensiei lunare stabilite, din care:	810,9	874,1	957,6	1020,6	1087,6	1165,2
pentru limita de vârstă	836,6	900,6	987,0	1049,9	1114,7	1191,8
de dizabilitate	691,8	735,7	799,3	846,5	896,4	956,2
în urma pierderii întreținătorului	443,7	463,6	518,5	544,8	563,4	604,7
lucrătorilor din sectorul agricol	762,9	831,5	851,8	899,2	949,3	1007,3
lucrătorilor din sectorul neagricol	879,2	947,8	1085,8	1153,3	1221,5	1303,8
femei	782,3	846,4	1004,4	1062,7	1122,3	1194,6
bărbați	864,2	930,6	1302,6	1390,2	1479,8	1588,9

După cum se arată în tabelul 3, mărimea medie a pensiei alocate în 2016 a fost de 1.165,2 lei, în creștere față de anul precedent cu 77,6 lei, iar față de 2011 – cu 354,3 lei. Pensia medie pentru limită de vârstă s-a ridicat la 1191,8 lei, crescând cu 77,1 lei față de perioada anterioară. Mai mult, pensia medie lunară a lucrătorilor neagricoli este mai mare decât cea agricolă, iar pensia acumulată pentru bărbați este mai mare decât pensia acumulată pentru femei.

În același timp, în ultimul deceniu în Moldova s-a dezvoltat activ asistența socială orientată, adică un sistem de măsuri pentru a ajuta anumite persoane sau grupuri de oameni cu adevărat nevoiași să depășească sau să atenueze dificultățile de viață, să își mențină statutul social și să își finalizeze activitatea de viață.

Principalele forme de asistență socială vizată sunt stabilite la nivel regional sau municipal, ținând cont de statutul social al cetățenilor. Acestea includ:

- ajutor material: beneficii în sumă forfetară; indemnizații pentru servicii de transport; asistență în situații extreme; asistență pentru plata locuințelor și servicii comunale;
- subvenție pentru alimente și tratament; cantine sociale, produse la prețuri reduse în magazinele sociale;
- asigurarea necesităților de bază (încălțăminte, haine etc.); repararea de apartamente, vehicule; furnizarea de combustibil;
- servicii și beneficii: trimitere la centre de reabilitare, centre de asistență socială și psihologică, orfeline; cazare în cămine de îngrijire;
- organizarea de șederi de noapte gratuite pentru cetățeni fără adăpost; furnizarea de îngrijiri pe termen scurt pentru persoanele bolnave și singure; crearea unor farmacii sau departamente speciale în farmacii pentru cetățeni cu venituri mici.

4. Hotărâre Nr. 314 din 23.05.2012 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Asistență personală” și a Standardelor minime de calitate. Publicat: 01.06.2012 în Monitorul Oficial Nr. 104-108.
5. Movilă I., *Analiza statistică a capitalului uman în Republica Moldova în contextul dezvoltării regionale*. În: Tradiție și inovare în cercetarea științifică, ediția a IV-a, Materialele COLLOQUIA PROFESSORUM din 18 octombrie 2013, Bălți, US „Alec Russo”, 2014, p. 230-235.
6. Мовилэ И., *Исследование социально-гуманистической и духовной подсистемы развития регионов Республики Молдова*. În: Актуальные научные исследования в современном мире. Сборник научных трудов, Выпуск 8 (28), часть 1, Переяслав-Хмельницкий, The Institute for Social Transformation „ISCIENCE”, 2017, p. 5-10.
7. *Biroul Național de Statistica/ Положение лиц с ограниченными возможностями/* <http://statistica.gov.md/newsview.php?l=ru&idc=168&id=4976>. Accesat: 01.08.2019.